

MUZEJSKA KNJIŽICA I ZAVIČAJNA ZAJEDNICA – PRIMJERI IZ PRAKSE

THE MUSEUM LIBRARY AND THE LOCAL COMMUNITY – EXAMPLES FROM PRACTICE

Renata Bošnjaković
Zavičajni muzej Našice
renata@zmn.hr

UDK / UDC 026.07:069
Stručni rad / Professional paper
Primljeno / Received: 30. 10. 2010.

Sažetak

U sklopu Zavičajnog muzeja Našice, od 1999. godine djeluje Muzejska knjižnica. Uz prikupljanje literature za struke i zbirke Muzeja, ovdje se prikuplja, čuva, istražuje i izlaže sva građa koja se tematikom/podrijetlom odnosi na područje teritorijalne nadležnosti Muzeja. Uz knjižničnu, skuplja se i srodna muzejska i arhivska građa kao dio zavičajne baštine.

U prikupljanju zavičajne građe, knjižnica nastoji uspostaviti suradnju s mjesnim stanovništvom. Ova suradnja rezultira organiziranjem promotivnih akcija za promicanje svijesti o zavičajnoj baštini, kao i poticanje građana na skupljanje zavičajne građe. Tako prikupljena građa postaje jedinstvena jer je nastala u suradnji s mjesnim stanovništvom/ustanovama, koji pružaju nužnu pomoć u rekonstruiranju i dokumentiranju života u zavičajnoj sredini. Zajednica nije samo tema, nego i izvor za prikupljanje predmeta i informacija.

Izabranim primjerima suradnje Muzejske knjižnice i zavičajne zajednice, nastojao se prikazati značaj knjižnice u istraživanju i očuvanju zavičajne baštine koja je temelj identiteta i vrijednosti zavičajne zajednice. Građa knjižnice zajedno sa zavičajnim predmetima muzeja pridonosi sustavnijem rekonstruiranju i dokumentiranju života u zavičajnoj sredini. Knjižnica svojom djelatnošću unapređuje odnose knjižnice, muzeja i zavičajne zajednice, te aktivno podržava nastojanje našičkog muzeja da postane dokumentacijsko, informacijsko i izložbeno središte o zavičajnim znamenitostima.

Cljučne riječi: zavičajni muzej, muzejska knjižnica, zavičajna zajednica, zavičajna baština

Summary

The Museum library of the County Museum Našice was established in 1999. In addition to collecting professional literature for the museum workers and museum collections, we also collect, preserve, research, and exhibit all kind of materials concerning the territo-

rial competence of the Museum. So, along with the library's materials, we also collect related museum and archive materials as a part of the local heritage.

In addition to collecting the local heritage, the library is trying to initiate cooperation with the local residents. This cooperation has resulted in organising various activities in order to raise awareness of the importance of the local heritage, as well as to encourage the citizens to collect local heritage material. Thus the collected material becomes unique because it is the result of the cooperation with the local people and institutions that provide the necessary assistance in reconstructing and documenting life in local communities. The community is not only a theme, but also a source of collecting items and information.

Through the selected examples of cooperation of the Museum library and the local community, we attempted to show the importance of the library in the study and preservation of the local heritage, because the heritage represents the foundation of both identity and values of the local community. The library materials, together with the local objects of the museum, contribute to the more systematic reconstruction and documentation of life in the local community. Thus the library promotes the relationship between the library, the museum and the local community. It actively supports the efforts of the museum to become a documentary, information and exhibition centre of the local attractions.

Keywords: local museum, museum library, local community, local heritage

Muzejska knjižnica Zavičajnog muzeja Našice

Zavičajni muzej Našice, osnovan 1974. godine, pripada kompleksnom tipu muzeja, a zadaća mu je prikupljanje, čuvanje, proučavanje i izlaganje kulturne i prirodne baštine Našica i našičkog kraja. Raznovrsna građa Muzeja, organizirana u Kulturno-povijesni odjel, Arheološki odjel, Etnološki odjel, Prirodoslovni odjel i Muzejsku knjižnicu,¹ nastoji prezentirati cjelokupnost života u našičkom kraju.

Muzejska knjižnica osnovana je 1999. godine kao jedan od odjela Muzeja i njezina djelatnost temelji se na *Pravilniku o ustroju i načinu rada Muzejske knjižnice*.²

Ona je specijalna knjižnica u sastavu i osnovna je svrha njezina postojanja podrška Muzeju, čineći njegov rad djelotvornijim. Kao stručna organizacijska cjelina, čini komplementarni dio složene muzejske djelatnosti, te je u neposrednoj vezi s muzejskim zbirkama. U skladu s tim, osnovna je zadaća knjižnice skupljanje stručne literature za struke i zbirke zastupljene u Muzeju, te pružanje pomoći djelatnicima Muzeja pri njihovu stručnom radu.

Kao i u ostalim muzejskim knjižnicama zavičajnih muzeja, njezina specifična zadaća je skupljanje, čuvanje, istraživanje i izlaganje svih vrsta građe koja se tematikom i podrijetlom odnosi na područje teritorijalne nadležnosti Muzeja. U knjižnici Zavičajnog muzeja Našice nalazi se građa koja sadržajem pridonosi znanju o po-

¹ Statut Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999. i Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999.

² Pravilnik je donesen na temelju Statuta Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999. i Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999. i Zakona o knjižnicama. // Narodne novine. 105(1997.).

vijesnim, kulturnim, umjetničkim, etnografskim i drugim temama našičkog kraja. U njoj se skuplja i stručno obrađuje zavičajna knjižnična i muzejska građa, ali i organizira prikupljena arhivska građa vezana uza stručne muzejske poslove. Ovdje se prepliću muzejska, knjižnična i arhivska građa ustrojena u fondove i zbirke:

- knjižnična građa
 - 1.) osnovni knjižnični fond
 - 2.) fond Zavičajne zbirke (“Biblioteka Nasiciensis”)
 - 3.) fond muzejskih zbirki
 - 3.1.) Zbirka razglednica i čestitki
 - 3.2.) Zbirka plakata
 - 3.3.) Zbirka osmrtnica
 - 3.4.) Zbirka “Knjižnica Pejačević” (u pohrani)
- arhivska građa
 - 1.) gradivo Stručnog arhiva Muzeja
 - 2.) popratni i dopunski fondovi muzejske djelatnosti.

Nabavna politika knjižnice stvara se u skladu s muzejskim poslanjem kako bi izgradnja fonda bila podrška zadaćama i ciljevima muzeja. Uvjeti posudbe i uvid u građu knjižnice regulirani su *Pravilnikom o načinu i uvjetima uvida, pohrane i posudbe muzejske građe i dokumentacije Zavičajnog muzeja Našice*.³

Značaj građe muzejske knjižnice za zavičajnu zajednicu

Građa Muzejske knjižnice nastoji obuhvatiti zavičajnu baštinu, kako u njezinoj prošlosti, tako i u sadašnjosti. U skladu s tim, sustavno se radi na istraživanju i prikupljanju retrospektivne građe, kako u raznim srodnim ustanovama, tako i u zavičajnoj sredini. Velika se pozornost pridaje prikupljanju, obradi i čuvanju zavičajne građe o suvremenosti, jer skupljanje građe u trenutku kada ona nastaje omogućuje sustavno stvaranje uobličenih cjelina.

Fond zavičajne zbirke nastoji skupiti i sačuvati knjižničnu zavičajnu građu koja sadržajem dotiče zavičajne teme/ljude ili su djelo našičkih zavičajnika ili su pak izdana/tiskana u našičkom kraju. Zbog njezine važnosti ustrajava se na cjelovitosti fonda, što je moguće jer izdana/tiskana produkcija u našičkom kraju nije toliko velika kao u većim sredinama gdje ju je teško sustavno pratiti i prikupljati. Zbirka ima subregionalni značaj, odnosno ona pokriva područje zavičaja i nosi povijesno utemeljen naziv “BIBLIOTEKA NASICIENSIS”.⁴

³ Pravilnik o načinu i uvjetima uvida, pohrane i posudbe muzejske građe i dokumentacije Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2002. Za ostvarivanje uvida u građu podnosi se pismeni zahtjev na Obrascu o uvidu u muzejsku građu i dokumentaciju. O pohrani i posudbi građe odlučuje Stručno vijeće Zavičajnog muzeja Našice, koje s pohraniteljem/posuditeljem sklapa Ugovor o pohrani/posudbi muzejske građe i dokumentacije.

⁴ Dva su razloga zbog kojih zavičajna zbirka nosi naziv “BIBLIOTECAE NASICIENSIS”. Jedan je što se i zavičajne zbirke drugih gradova nazivaju prema latinskim oblicima imena svog grada, kao npr., “Zagrabiensia” – zavičajna zbirka Zagreba, “Caproncensis” – zavičajna zbirka Ko-

Sadržaj knjižne zavičajne zbirke obuhvaća široki raspon tema književne, stručne, znanstvene i druge literature. Nastoje se prikupiti i sačuvati tiskana djela priznatih pisaca, književnika, pjesnika, znanstvenika, ali i ostalih zavičajnika koji se bave nekim oblikom pismenog izražavanja. Posebnost knjižnice ogleda se i u tome što se ovdje, osim tiskanih djela, prikupljaju i neobjavljeni radovi – rukopisi, maturlalne i diplomatske radnje, doktorske disertacije i dr. U ovom je slučaju bitna informacija i informacijska vrijednost građe, a ne činjenica je li rad objavljen ili ne.

Unutar Fonda muzejskih zbirki, nalazi se knjižnična građa koja se smatra dijelom fundusa Muzeja značajnim za temeljno poslanje Muzeja, pa se obrađuje prema muzejskim pravilima.

Stručni arhiv Muzeja nastaje stručnim radom djelatnika Muzeja, a vezan je uz temeljnu zadaću Muzeja i njegove zbirke. Stalno se nadopunjava i organizira prema potrebama stručnoga rada u Muzeju. Raznovrsna građa organizirana u zbirke, *Sitni tisak*, *Geografske karte*, *planovi*, *nacrti*, *Audio-vizualna građa*, *Kalendari*, *Hemeroteke* i *Dosjei o znamenitostima zavičaja*, donosi obilje zanimljivih podataka o prošlim, ali i sadašnjim događajima, ljudima i znamenitostima našičkog kraja. Također je vrijedan izvor za istraživanje izdavaštva i tiskarstva, koje u našičkom kraju ima stoljetnu tradiciju.

Ono što najvećim dijelom razlikuje zavičajne zbirke muzejskih knjižnica od zavičajnih zbirki ostalih knjižnica jest prikupljanje, organizacija i istraživanje dokumentacije zavičajnog značaja. Unutar našičke muzejske knjižnice, takva dokumentacija organizirana je u zbirku *Dosjei o znamenitostima zavičaja* gdje se okuplja raznolika građa (sitni tisak, polupublikacije, rukopisi, fotografije, priznanja, isječki iz novina i časopisa itd.). Ona dokumentira život i rad osoba ili obitelji od značaja za zavičaj, odnosno pojedinu zavičajnu znamenitost (kulturna dobra, naselja, društva, događaje i dr.). Građa je uložena u dosjee, a oni se slažu abecednim slijedom u registratore. U slučaju građe koja formatom ili količinom nije prikladna za ulaganje u registratore, pohranjuje se primjereno obliku i količini, te u stručnoj obradi povezuje s građom odgovarajućeg dosjea. Za svaki dosje postoji “dosje” (file) u računalu, što znači da se ovdje sistematiziraju podaci o sadržaju dosjea, stvaraju poveznice sa srodnim dosjeima i zbirka, te izrađuju tematske bibliografije odnosno biografije osoba. Unose se i informacije o zavičajnoj građi koju knjižnica nema u svom fondu te se, ukoliko je poznato, navodi mjesto njezine pohrane. U dosjee se bilježe i informacije dobivene usmenom predajom, jer Muzej aktivno sudjeluje u uspostavi i njegovanju suradnje pojedinaca koji posjeduju znanje i informacije o zavičajnim ljudima/temama.

Posebnost muzejske zavičajne zbirke sastoji se u tome što knjižnična građa može postati muzejskim predmetom vezano uz materijal od kojeg je načinjena,

privnice i dr. Drugi je razlog što se taj naziv nalazi unutar crvenog prečata na knjigama obitelji Pejačević iz 1935. godine.

oblik i značenje.⁵ Stoga se dio zavičajne građe Muzejske knjižnice, prepoznate kao jedinstveni dio kulturne baštine našičkog kraja, smatra muzejskim predmetima.

Pripadnost knjižnice našičkom zavičajnom muzeju, velika je prednost u proučavanju zavičajnosti, jer je korisnicima, uz korištenje zavičajnog fonda knjižnice, omogućen pristup svim zavičajnim predmetima muzeja. Istraživanje resursa knjižnične, arhivske i muzejske građe te proučavanje konteksta stvaranja i korištenja zavičajnog predmeta, kao i njegove pripadnosti, cjelovitije upotpunjuje saznanja o osobitostima zavičajne zajednice.

Muzejska knjižnica i zavičajna zajednica – oblici suradnje

Muzejska knjižnica aktivno podržava nastojanje Zavičajnog muzeja Našice da postane dokumentacijsko, informacijsko i izložbeno središte u prezentaciji ukupnih zavičajnih osobitosti.

U prikupljanju, istraživanju i prezentiranju zavičajnosti iznimno je važna suradnja s mjesnim ustanovama, ali i građanima koji posjeduju građu, dokumentaciju ili informacije potrebne za cjelovitiju rekonstrukciju i prezentaciju zavičajnih tema. Suradnja sa zavičajnim stanovništvom rezultira organiziranjem promotivnih akcija radi promicanja svijesti o zavičajnoj baštini, kao i poticanje građana na skupljanje zavičajne građe. Time prikupljena dokumentacija postaje jedinstvena jer je nastala u suradnji sa zavičajnim stanovništvom/ustanovama, koji pružaju nužnu pomoć u rekonstruiranju i dokumentiranju života u zavičajnoj sredini. Zajednica nije samo tema, nego i izvor za prikupljanje predmeta i informacija.

1. Izgradnja fonda

1.a. darovanje

Knjižnica posebnu pažnju posvećuje izgradnji zavičajnog fonda. Nabava obuhvaća svakovrsnu građu koja se sadržajno vezuje uz Našice i njihove žitelje ili je produkt njihova stvaralaštva. Kako zavičajna građa najvećim dijelom nastaje u zavičajnoj zajednici ili je proizvod zavičajnih ljudi, u knjižnicu najčešće pristiže darovanjem zavičajnih izdavača i tiskara, kao i darovanjem samih autora ili ostalih građana.

U želji posjedovanja nepublicirane građe o zavičaju, knjižnica prikuplja rukopisne uradke zavičajnog sadržaja. Tako muzejska knjižnica dolazi u posjed radova jedinstvenih po tome što su, kao nepublicirani, nepoznati i nedostupni široj javnosti. Njihova vrijednost ogleda se u tome što donose obilje raznovrsnih informacija o zavičaju iz iskustva, doživljaja i sjećanja zavičajnog stanovništva. Rukopisi se vezuju uz teme/ljude/naselja organizirane u dosjeima stručnog arhiva, gdje se prikuplja dokumentacija o znamenitostima zavičaja, ali i gdje se prikupljaju vrijedna usmena saznanja o zavičajnoj zajednici prikupljena od građana.

⁵ Radovanlija-Mileusnić, Snježana. Ustroj i organizacija knjižnica zavičajnih muzeja u Hrvatskoj. // Muzeologija 38(2001), 24-27.

1.b. pohrana

Specifičan način prikupljanja građe u muzejima je pohrana. Na taj način muzej može doći do vrijednih predmeta koji ostaju u vlasništvu prvotnog vlasnika, ali ih on iz nekog razloga pohranjuje u muzej na čuvanje uz dopuštenje za korištenje. Primjer za to je trajna pohrana knjižnice obitelji Pejačević u Muzej, gdje je danas dio stalnog postava. Uz prigodnu izložbu, svečano otvorenje stalnog postava Knjižnice Pejačević u Našicama upriličeno je povodom Mjeseca hrvatske knjige u studenom 2003. godine.⁶ Velik dio knjiga bogate obiteljske knjižnice nestao je nakon Drugoga svjetskog rata. Kako je poznato da je dio fonda prisutan u privatnim našičkim zbirkama, provedena je akcija prikupljanja knjiga ili informacija o njima. Akcija je potaknula građane na vraćanje određenog broja knjiga, ali i upoznala javnost s elementima potrebnim za prepoznavanje knjiga obitelji Pejačević,⁷ jer Muzejska knjižnica nastavlja sustavno istraživati i, po mogućnosti, prikupiti preostale knjige ili pak informacije o njima. Danas je knjižnica, smještena u originalnim policama, dio stalnog postava Muzeja i pridonosi cjelovitoj prezentaciji zavičajnog identiteta, kao i misli, ideja, svjetonazora te čitalačkog ukusa njenih vlasnika, nekadašnjih žitelja Našica.

1. c. prikupljanje podataka istraživanjem zavičajne baštine

Istraživanje i dokumentiranje povijesnih znamenitosti radi očuvanja sjećanja i prikupljanja, za sada, još postojećih materijala također je u opisu rada Muzejske knjižnice. Radom na izložbi o našičkim sokolima,⁸ istražena je povijest razvoja sporta u Našicama i stvorena je dokumentacija većim dijelom prikupljena od građana, a manjim iz srodnih ustanova. U istraživanju povijesti Židova prisutnih u našičkom kraju do Drugoga svjetskog rata, muzejska je knjižnica sudjelovala popisivanjem spomenika na židovskom groblju. Obradom dobivenih podataka sa spomenika i istraživanjem dokumentacije osječkog arhiva, prikupljena je vrijedna dokumentacija za rekonstrukciju nekada brojne židovske zajednice.⁹

Suradnju s mjesnim ustanovama, knjižnica ostvaruje pomaganjem pri istraživanju njihove povijesti i organiziranja izložbi.¹⁰ Korištenjem resursa knjižnice i dokumentacije udruga, sustavno se istražuje i prezentira njihova povijest. U reali-

⁶ Bošnjaković, Renata. Knjižnica Pejačević u Našicama : katalog izložbe : Našice, studeni/prosinac 2003. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2003.

⁷ Dokazi pripadnosti knjiga obitelji Pejačević su pečati, naljepnice, potpisi, posvete na knjigama i dr.

⁸ Bošnjaković, Renata; Silvija Lučevnjak. Sokolski pokret u našičkom kraju. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2003.

⁹ Popis židovskih spomenika i prikupljena arhivska dokumentacija iskoristit će se za potrebe izdavanja Zbornika o Židovima u Našicama i našičkom kraju, koji će Udruga za hrvatsku povijesnicu Našice izdati tijekom 2010. godine.

¹⁰ Bošnjaković, Renata; Silvija Lučevnjak. Dobrovoljno vatrogasno društvo u Našicama : fotomonografija Društva s katalogom izložbe : Zavičajni muzej Našice, 2008. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2008.

zaciji takvih projekata, katalozi izložaba nisu samo pomagalo za razgledavanje izložbe, nego i publikacija koja oslikava jedan dio zavičajne baštine.

2. Suradnja pri organizaciji promotivnih projekata

Uz pomoć pri prikupljanju građe i stvaranja dokumentacije, međuodnos Muzejske knjižnice i zavičajne zajednice ostvaruje se suorganizacijom projekata promocije zavičajnih znamenitosti.

Knjižnica aktivno sudjeluje u realizaciji manifestacije *Dani franjevačke kulture*,¹¹ organizirajući izložbe o knjižnom bogastvu franjevac,¹² istraživanjem franjevačke knjižnice i predstavljenjem na znanstvenom skupu¹³ ili ustupanjem građe pri promociji bogastva franjevačke baštine. Višestoljetno prisustvo franjevac u našičkom kraju utkalo je u samostansku kroniku dragocjene informacije vezane, ne samo uz franjevačku zajednicu, nego uza zavičajnu zajednicu.¹⁴

Muzejska knjižnica uspostavlja suradnju sa zavičajnim kolekcionarima, što rezultira razmjenom informacija ili pohranom njihovih privatnih zbirki,¹⁵ ali i projektima kao što je izdavanje preslika starih razglednica Našica iz fonda knjižnice i privatnog kolekcionara.¹⁶ Muzej je često izdavač ili suizdavač djela zavičajnih autora određenoga povijesnoga, kulturnog ili nekoga drugog zavičajnog vida.¹⁷ Također, aktivno sudjeluje pri pomoći u izdanju zavičajnih tiskovina, jer istraživanje povijesnoga konteksta, društvenih, političkih i kulturnih okolnosti u našičkom kraju bila bi otežana bez konzultacija s informacijskim mogućnostima

¹¹ Organizatori manifestacije su Franjevački samostan Našice, Ogranak Matice hrvatske Našice i Zavičajni muzej Našice.

¹² Bošnjaković, Renata; Silvija Lučevnjak. Katolički pokret u našičkom kraju između dva svjetska rata : katalog izložbe : Našice, Feričanci, Podgorač, Đurdenovac : Zavičajni muzej Našice, svibanj 2007. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2007. i Bošnjaković, Renata; Marina Vinaj. Knjige 16. i 17. st. iz knjižnice Franjevačkog samostana Našice : katalog izložbe : Zavičajni muzej Našice, 9.-31. svibnja 2008. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2008.

¹³ Djelatnica knjižnice sudjelovala je na Znanstvenom skupu o fra Antunu Bačiću s temom *Fra Antun Bačić i razvoj našičke franjevačke knjižnice u 18. st.* Skup su organizirali Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i metoda, Institut za povijest Zagreb – Podružnica za povijest Slavonije, Baranje i Srijema Slavonski Brod i Zavičajni muzej Našice, a održan je 14. i 15. travnja 2010. u Našicama i Slavonskom Brodu.

¹⁴ U suradnji s Franjevačkim samostanom, djelatnica knjižnice objavljuje članke o našičkom kraju koristeći franjevačku kroniku. Članci se objavljuju u župnom listu Dar župe svetog Antuna Padovanskog u Našicama. Također je objavljen rad u: Bošnjaković, Renata. Kronika Franjevačkog samostana u Našicama. // Našički zbornik 8(2007), 103-110.

¹⁵ U Muzeju je pohranjena osobna arhiva mjesnih uglednika, kao npr., Zdravka Trošelj, Ivana Matokovića, Želimira Cake, privatna arhiva obitelji Hadžija i dr.

¹⁶ Pretisak dvadeset starih razglednica iz privatne zbirke Josipa Suka i Zavičajnog muzeja Našice, izdan je 2010. godine u nakladi PIN trgovine Našice d.o.o. Razglednice su predstavljene javnosti u sklopu manifestacije *Dani slavonske šume*.

¹⁷ Patajac, Josip: Franjo Ranogajec. 50. obljetnica prve generacije maturanata Gimnazije u Našicama. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2008. i Kranjčev, Branko. Sto godina vodovoda u Našicama : 1905. – 2005. Našice : Zavičajni muzej Našice ; Našički vodovod d.o.o., 2005.

građe Muzejske knjižnice. Ovdje je potrebno spomenuti Maticu hrvatsku Ogranak Našice koja godinama izdaje *Našički zbornik*, publikaciju čiji sadržaj čine tekstovi o zavičajnim znamenitostima većim dijelom nastalih iz pera zavičajnih ljudi. Prilozi u *Zborniku* osobito su značajni za zavičajnu zajednicu, jer često predstavljaju jedini pisani trag o nekoj temi. Uz to, *Zbornik* je mjesto gdje se javnosti predstavlja zavičajna baština Muzeja i Muzejske knjižnice.¹⁸

3. Suradnja s obrazovnim ustanovama

Intezivna suradnja ostvaruje se s našičkim obrazovnim ustanovama. Uz pružanje pomoći pri pisanju seminara i radova, knjižnica predstavlja svoju djelatnost i ustroj, kao i osobitosti zavičaja kroz tematska predavanja i skupne obilaske knjižnice. U Projektu *Srednjoškolci u našičkim knjižnicama*¹⁹ četiri razredna odjeljenja našičkih srednjoškolaca posjetila su Muzejsku knjižnicu. Nakon upoznavanja s fondom i načinom rada knjižnice, učenici su pravili plakate prikazujući razne dijelove djelovanja Muzejske knjižnice. Važno je istaknuti kako su učenici postali svjesni značaja prikupljanja informacija i stvaranja dokumentacije za buduće naraštaje, što je pak rezultiralo donošenjem podataka o svojim mjestima stanovanja za dosjee unutar stručnog arhiva o znamenitostima zavičaja. Jedan oblik suradnje s našičkom srednjom školom ostvaruje se i kroz poticanje učenika na pisanje maturálnih radnji sa zavičajnom tematikom. U suradnji s profesorima, maturanti dolaze u knjižnicu te se pobliže upoznaju s postojećom zavičajnom građom, kao početnim izvorom pri istraživanju zavičajnih tema. Njihove maturálne radnje, sačuvane u knjižnici, često postaju početni izvori budućim naraštajima u proučavanju zavičajne povijesti. Uz navedene projekte, učenici srednje škole redoviti su posjetitelji sadržaja u organizaciji Muzejske knjižnice.

Našičke osnovne škole također koriste resurse Muzejske knjižnice, poglavito pri realizaciji projekata sa zavičajnom tematikom, kao npr., u organiziranju aktivnosti povodom dana škole. U upoznavanju zavičajnih književnika, učenici se u muzejskoj knjižnici upoznaju s načinom prikupljanja dokumentacije o znamenitim književnicima našičkog kraja te organiziranjem građe o njima. Svake godine dio nastave za učenike trećih razreda održava se u Muzeju, gdje oni stječu prve spoznaje o svom zavičaju, ali i saznanje da sve informacije o njemu mogu dobiti u Muzejskoj knjižnici.

Osnovna glazbena škola *Kontesa Dora*, djelovanje veže uza život i rad prve hrvatske skladateljice Dore Pejačević. Aktivnosti u sklopu *Memorijala Dore Peja-*

¹⁸ Bošnjaković, Renata. Zavičajna baština u knjižnici našičkog muzeja. // *Našički zbornik* 8(2007), 267-283.

¹⁹ U projektu su tijekom Mjeseca hrvatske knjige 2005., sudjelovali knjižnica Srednje škole Isidora Kršnjavoga u Našicama, Hrvatska narodna knjižnica i čitaonica Našice i Muzejska knjižnica Zavičajnog muzeja Našice. Projektom se željelo upozoriti srednjoškolce na postojanje više vrsta knjižnica u Našicama, te ih upoznati s njihovim fondovima kako bi znali gdje pronaći potrebnu literaturu i informacije za daljnje školovanje.

čević,²⁰ kao npr., izložbe plakata ili sudjelovanje na okruglom stolu, realiziraju se korištenjem dokumentacije o Dori Pejačević. U Muzejskoj knjižnici, u sklopu dosjea Osnovna glazbena škola, prikuplja se dokumentacija o djelovanju škole. Dosje se povezuje s dosjeom Dore Pejačević gdje se nalaze podaci vezani uza život i rad Dore Pejačević, ali i podaci o koncertima, promocijama i drugim događajima njoj posvećenim.

4. Suradnja sa srodnim ustanovama

Knjižnica redovito sudjeluje u, sada već tradicionalnom, *Susretu knjižničara s područja našičkog kraja* u organizaciji Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice Našice. Na susretima djelatnika knjižnica Grada Našica i susjednih općina predstavlja se njihova djelatnost, izmjenjuju iskustva u radu, dogovaraju projekti suradnje, ali i održavaju poučna predavanja s ciljem obrazovanja knjižničara, a time i poboljšanja njihova rada u zavičajnoj sredini. Susreti su i polazište za razmjenu zavičajnih informacija i tiskovina, što za muzejsku knjižnicu predstavlja vrijedan doprinos pri popunjavanju zbirke zavičajnog fonda.

Kako bi osigurala dostupnost dokumentima, informacijama i predmetima zavičajne baštine pohranjenim u srodnim ustanovama izvan Našica, Knjižnica intenzivno surađuje s voditeljicom Odjela tiskopisa Muzeja Slavonije Osijek mr. sc. Marinom Vinaj. Uz njezinu pomoć, otkriveno je postojanje veće količine knjiga obitelji Pejačević u Muzeju Slavonije. Pretraživanjem knjižnog fonda Muzeja Slavonije, pokušavaju se pronaći preostale knjige obitelji Pejačević.²¹ Akcija prikupljanja, za sada izgubljenih primjeraka knjiga obitelji Pejačević, trebala bi rezultirati potpunim katalogom knjižnice izrađenom prema važećim pravilima knjižničarske struke.

U istraživanju povijesti zavičajne zajednice, sustavno se radi na prikupljanju retrospektivnih članaka iz novina i časopisa sačuvanih u Hemeroteci Muzeja Slavonije. Na temelju njih, mogu se rekonstruirati važni događaji iz povijesti našičkog kraja. Knjižnica se, također, često koristi i resursima osječkog arhiva pri istraživanju zavičajne povijesti. Svi prikupljeni podaci stručno se obrađuju i pohranjuju u dosje stručnog arhiva o znamenitostima zavičaja ili se kronološki slažu u registre kao dio zbirke Hemeroteke.

²⁰ *Memorijal Dore Pejačević* održava se u Našicama od 1987. godine u čast prve hrvatske skladateljice grofice Dore Pejačević.

²¹ Knjige su u Muzej Slavonije došle posredovanjem Komisije za sakupljanje i čuvanje kulturnih spomenika i starina (KOMZA) osnovane pri Ministarstvu prosvjete Narodne republike Hrvatske. Komisija je djelovala između 1945. i 1954. dodjeljujući pojedinim muzejskim i drugim kulturnim ustanovama prikupljene predmete na čuvanje. Osječki muzej vodio je brigu o napuštenim slavonskim dvorcima, prikupljao njihovu ostavštinu i evidentirao dovezenu građu. Prema zapisnicima KOMZE (K -43/47 i K-8/48), u Osijek je tijekom 1947. i 1948. prevezeno oko 2.000 knjiga iz našičkog dvorca. Originalni zapisi nalaze se u Dokumentarnoj zbirci Povijesnog odjela Muzeja Slavonije u Osijeku.

5. *Prezentacija zavičajne baštine*

Uz prikupljanje zavičajne baštine, Muzejska knjižnica predstavlja baštinu zavičajnoj zajednici u stalnom postavu ili na povremenim izložbama. Dokumentacija, plakati, razglednice, osmrtnice, sitni tisak, fotografije, knjige i dr. stvaraju muzejski izložbeni kontekst koji upotpunjuje i ilustrira priču o zavičajnoj temi/osobi ili o određenom povijesnom razdoblju/događaju. Zajedno s drugim predmetima muzeja, daju cjelovitiju sliku zavičaja, njegovih ljudi i osobitosti.

Zajedno s ostalim odjelima Muzeja, promovira zavičaj pomoću razne propagandne građe, razglednica, biltena, kataloga izložbi, te drugih muzejskih ili zavičajnih izdanja, i tako sudjeluje u širenju novih spoznaja o baštini našičkog kraja.

Koristeći fondove i zbirke knjižnice, njezina djelatnica sudjeluje u objavljivanju tekstova o zavičaju u zavičajnim časopisima i zbornicima, te sudjeluje na mjesnom radiju prigodom obilježavanja obljetnica vezanih uz zavičajne teme ili određene projekte. Sudjelujući na stručnim i znanstvenim skupovima, kao i objavljivanjem radova u stručnim publikacijama sustavno prezentira zavičajnu baštinu našičkog kraja.²²

Zaključak

Muzejska knjižnica Zavičajnog muzeja Našice specijalna je knjižnica sa specifičnom građom i zadaćama. Njezino poslanje prvenstveno je u funkciji muzejske djelatnosti. Ona skuplja, istražuje, čuva i prezentira knjižničnu, ali i srodnu muzejsku i arhivsku građu kao dio zavičajne baštine.

Uz prikupljanje građe, knjižnica nastoji uspostaviti suradnju sa zavičajnim stanovništvom. Ta suradnja rezultira organiziranjem promotivnih akcija za promicanje svijesti o zavičajnoj baštini, kao i poticanje građana na skupljanje zavičajne građe. Time prikupljena građa postaje jedinstvena jer je nastala u suradnji sa zavičajnim stanovništvom/ustanovama, koji pružaju nužnu pomoć u rekonstruiranju i dokumentiranju života u zavičajnoj sredini. Zajednica nije samo tema, nego i izvor za prikupljanje predmeta i informacija

Građa Muzejske knjižnice poseban je dio pisane baštine Zavičajnog muzeja Našice i uvelike pridonose cjelokupnoj prezentaciji Našica i našičkog kraja. Zavičajna knjiga, rukopis, razglednica, plakat ili dokument, uz svoju prvotnu informa-

²² S temom *Knjižnica obitelji Pejačević u Našicama i hrvatsko-mađarske kulturne veze* sudjelovala je na Hrvatsko-mađarskoj konferenciji bibliotekara održanoj u Pečuhu 25. i 26. listopada 2004. u organizaciji Društva knjižničara Slavonije i Baranje, Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. U sklopu radionice 35. skupštine Hrvatskoga knjižničarskog društva održane na Plitvičkim jezerima od 27. do 30. rujna 2006., održala je predavanje *Zaštita i korištenje podzbirke razglednica i čestitki u Muzejskoj knjižnici Zavičajnog muzeja Našice*. Na Međunarodnom stručnom skupu *Muzej(i) (i) književnost(i)* održanom u Zagrebu 26. i 27. listopada 2006. u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra, održala je predavanje *Muzejske knjižnice i zavičajni književnici*.

cijsku funkciju, ima i funkciju muzejskog predmeta, odnosno predmeta kulturne baštine.

Izabranim primjerima suradnje Muzejske knjižnice i zavičajne zajednice, nastojao se prikazati značaj knjižnice u istraživanju i očuvanju zavičajne baštine koja je temelj identiteta i vrijednosti zavičajne zajednice. Građa knjižnice zajedno sa zavičajnim predmetima muzeja pridonosi sustavnijem rekonstruiranju i dokumentiranju života u zajednici. Knjižnica svojom djelatnošću unapređuje odnose knjižnice, muzeja i zavičajne zajednice, te aktivno podržava nastojanje našičkog muzeja da postane dokumentacijsko, informacijsko i izložbeno središte o zavičajnim znamenitostima.

LITERATURA

Bošnjaković, Renata, Knjižnica Pejačević u Našicama. Katalog izložbe. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2003.

Bošnjaković, Renata; Silvija Lučevnjak. Sokolski pokret u našičkom kraju. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2003.

Bošnjaković, Renata, Zavičajni muzej Našice – Muzejska knjižnica i stalni postav Knjižnice Pejačević u Našicama. // Glasnik slavonskih muzeja, 4(2006.)

Bošnjaković, Renata, Knjižnica Pejačević u Našicama. // Osječki zbornik 27(2004.)

Bošnjaković, Renata. Zavičajna baština u knjižnici našičkog muzeja. // Našički zbornik 8(2007), 267-283.

Bošnjaković, Renata; Silvija Lučevnjak. Katolički pokret u našičkom kraju između dva svjetska rata : katalog izložbe : Našice, Feričanci, Podgorač, Đurđenovac : Zavičajni muzej Našice, svibanj 2007. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2007.

Bošnjaković, Renata. Zavičajna baština u knjižnici našičkog muzeja. // Našički zbornik 8(2007), 267-283.

Bošnjaković, Renata; Marina Vinaj. Knjige 16. i. 17. st. iz knjižnice Franjevačkog samostana Našice : katalog izložbe : Zavičajni muzej Našice, 9.-31. svibnja 2008. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2008.

Katalog popisanih knjiga obitelji Pejačević iz 1935. godine (rukopis).

Kranjčev, Branko. Sto godina vodovoda u Našicama : 1905. – 2005. Našice : Zavičajni muzej Našice ; Našički vodovod d.o.o., 2005.

Patajac, Josip; Franjo Ranogajec. [Pedeseta] 50. obljetnica prve generacije maturanata Gimnazije u Našicama. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2008.

Pravilnik o načinu i uvjetima uvida, pohrane i posudbe muzejske građe i dokumentacije Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 2002.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. // Narodne novine 108(2002.).

Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999.

Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije. // Narodne novine 30(2006.).

Radovanlija-Mileusnić, Snježana. Osnove i primjena suvremenog muzejskog knjižničarstva u Hrvatskoj. // Informatica Museologica 29, 1/2(1998).

Radovanlija-Mileusnić, Snježana. Ustroj i organizacija knjižnica zavičajnih muzeja u Hrvatskoj. // Muzeologija 38(2001).

Radovanlija-Mileusnić, Snježana. Muzejsko izdavaštvo – čuvar zavičajnog identiteta // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 51, 1/4(2008), 107-125.

Statut Zavičajnog muzeja Našice. Našice : Zavičajni muzej Našice, 1999.

Ugovor o ustupanju na trajno korištenje Knjižnice obitelji Pejačević između Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice i Zavičajnog muzeja Našice od 19. ožujka 2002. godine. Arhiva Zavičajnog muzeja Našice.

Zapisnici KOMZA-e, K- 32/46, K - 7/47, K – 15/47, K – 1/48, 43/47 i K - 8/48 (dokument). Dokumentarna zbirka Povijesnog odjela Muzeja Slavonije u Osijeku.